

บทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันอาชญากรรม
ในพื้นที่อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์

The Roles of Community Leaders in The Prevention of
Crime in Banphotphisai District Nakhon Sawan Province

ร.ต.อ.สมชาย หาญวังม่วน

POL.CAPTAIN SOMCHAI HANWANGMUANG

พระครูนิวาสินขันธ์, ดร.

พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ดร.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ๒) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกจากปัจจัยส่วนบุคคล และ ๓) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และนำเสนอแนวทางการมีบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการวิจัยรูปแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ คณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ รวม ๓๑๒ คน จากคณะกรรมการหมู่บ้านทั้งหมด จำนวน ๑,๔๑๐ คน โดยใช้สูตรทาร์ยามาเน่ (Taro Yamane) สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด Least Significant Difference: LSD.) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๑๑ ท่าน เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงเชิงปริมาณ

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า

๑. บทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (= ๓.๘๓) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า บทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันอาชญากรรมของสถานีตำรวจภูธรบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน

๒. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันอาชญากรรมของสถานีตำรวจภูธรบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้นำชุมชนที่มีระยะเวลาการปฏิบัติหน้าที่ต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนผู้นำชุมชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

๓. ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันของสถานีตำรวจภูธรบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์กับตำรวจน้อย รู้ปัญหาอาชญากรรมของชุมชนแต่ขาดทักษะในการบังคับใช้กฎหมาย ไม่มีการบันทึกสถิติคดีอาญา และวิธีการควบคุมคดีอาญาที่เกิดขึ้นมาแล้วภายในชุมชนอย่างเป็นระบบ รวมทั้งปัญหาด้านขวัญและกำลังใจ และควรออกไปพบปะเยี่ยมเยียนประชาชน Stop Walk and Talk ให้ครอบคลุมทุกกลุ่มคนในสังคม

Abstract

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ของประเทศไทยในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตและค่านิยม ซึ่งมีแนวโน้มการเกิดปัญหามากขึ้น ในสังคมไทย โดยปรากฏปัญหาที่เด่นชัดในเรื่องความคิดเห็นทางการเมือง ปัญหาที่แตกแยกทาง ความคิดของประชาชน จนเป็นปัญหาที่การก่อความไม่สงบเรียบร้อยในบ้านเมือง มีการแย่ง ทรัพยากรธรรมชาติ การละเมิดกฎหมายบ้านเมือง ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมขึ้นในสังคม มากมาย การป้องกันปราบปรามของเจ้าหน้าที่ยังไม่สามารถทำให้ปัญหาหมดไปจากสังคมได้ ซึ่งอาจ มีสาเหตุมาจากความซับซ้อนและความรุนแรงของปัญหาอาชญากรรม รวมถึงความไม่พร้อมในการ ดำเนินการด้านต่างๆ เช่น ปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย ปัญหาอุปสรรคในการแสวงหาความร่วมมือ จากประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนสังคมเมืองที่ขาดการ ติดต่อสัมพันธ์กัน และสังคมของประชาชนในชนบทมีความเอื้อเฟื้อต่อกันน้อยลง ไม่ตระหนัก ในบทบาทหน้าที่การเป็นพลเมืองดี จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น มีผลกระทบต่อชีวิต และทรัพย์สิน ของประชาชนทั้งสิ้น ปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้น จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากประชาชน ในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมที่เกิดขึ้น การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจการตำรวจที่มา จากทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง จะเป็นการสร้าง ความสัมพันธ์อันดีระหว่างตำรวจกับประชาชน สร้างความเข้าใจ ความศรัทธา ตำรวจมีความ ใกล้ชิดประชาชนมากขึ้น ได้รับทราบปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของประชาชน นำไปสู่การ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ยาเสพติด และอุบัตินัย เพื่อความ ผาสุกของประชาชนอย่างยั่งยืน¹

จากการศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ และการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจและ การเมือง สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดยุทธศาสตร์การส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น และองค์กรมีบทบาทร่วมในกิจการตำรวจ เพื่อเป็นกรอบและแนวทางให้ข้าราชการ ตำรวจดำเนินไปทิศทางเดียวกัน ให้บังเกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลตามแผนและนโยบายของ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และนำไปสู่การบูรณาการ การมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น และองค์กร ยังเกิดประโยชน์แก่สังคมและชุมชนอย่างแท้จริง

¹ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, “ยุทธศาสตร์การส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่นและองค์กร มีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ”, (กองแผนงานอาชญากรรม สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ, ๒๕๕๔), หน้า ๑.

ปัญหาอาชญากรรมเป็นปัญหาสังคมโดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลักในการป้องกันปราบปราม ในอดีตการปราบปรามอาชญากรรมประสบผลสำเร็จเพียงระดับหนึ่งเท่านั้น ยังไม่สามารถยุติปัญหาหรือเพิ่มความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนได้อย่างแท้จริง สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงได้ปรับเปลี่ยนการปฏิบัติงานจากเชิงรับมาเป็นเชิงรุก โดยมีการดำเนินงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ มุ่งเน้นให้ประชาชน ชุมชน เข้ามามีบทบาท มีส่วนร่วมในการทำงานของตำรวจอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยงานตำรวจชุมชนสัมพันธ์และมวลชนสัมพันธ์เป็นความพยายามหนึ่งในหลายๆ วิธีทางที่มุ่งพัฒนาการปฏิบัติงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่ซับซ้อนและรุนแรงยิ่งขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและเทคโนโลยีนำไปสู่ปัญหาต่างๆ ของสังคมให้มีความรุนแรงยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุนี้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จึงมีแนวคิดเสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเพื่อนำไปสู่หนทางที่จะก่อให้เกิดความสงบในสังคมอย่างแท้จริง โดยมีการปรับเปลี่ยนยุทธวิธีจากการปราบปราม แล้วหันมาใช้ยุทธวิธีการป้องกันนำการปราบปราม มุ่งเน้นมาตรการป้องกันเป็นหลักแล้วใช้มาตรการในการปราบปรามเป็นส่วนสนับสนุนซึ่งมาตรการในการป้องกันดังกล่าวจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความร่วมมือของประชาชนเป็นสำคัญ²

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้จัดทำโครงการชุมชนและมวลชนสัมพันธ์เพื่อเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมสร้างความเข้าใจและทัศนคติที่ดีต่อกันระหว่างตำรวจกับประชาชน ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนกิจการตำรวจและมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติดและปัญหาด้านอื่นๆ ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีบทบาทและขีดความสามารถยิ่งขึ้นในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด อุบัติภัย และปัญหาอื่นๆ

ยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๖๔ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การมีส่วนร่วมของประชาชนและเครือข่ายการปฏิบัติงานของตำรวจ กำหนดให้การปฏิบัติงานของตำรวจ ให้ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยบูรณาการทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ตามหลักการที่ว่าประชาชนคือตำรวจคนแรก³

ตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์ ได้กำหนดทิศทางและแนวทางการปฏิบัติ การอำนวยความสะดวก กำกับ ดูแล ให้หน่วยปฏิบัติในพื้นที่ดำเนินงานตำรวจชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของประชาชน ในกิจการตำรวจ ให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์และระเบียบที่เกี่ยวข้องของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

² อ้างแล้ว, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓.

³ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, ตำรวจภูธรภาค ๖, “แผนปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำรวจภูธรภาค ๖ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๗”, ๒๕๕๗, หน้า ๓.

เพื่อความสะดวกคล่องงบประมาณกับแผนงานและโครงการที่ต้องดำเนินการให้เกิดประโยชน์และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด⁴

ในส่วนของสถานีตำรวจภูธรบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ในปี พ.ศ.๒๕๕๖ มีสถิติคดีอาญาเกิดขึ้น จำนวน ๓๒๑ คดี และในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ มีสถิติคดีอาญาเกิดขึ้น จำนวน ๓๒๘ คดี⁵ ผู้วิจัยอยู่ในฐานะที่รับผิดชอบในงานป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดกฎหมายอาญาและ พ.ร.บ. ที่มีโทษทางอาญา ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนโดยตรง เห็นว่าถ้าเราสามารถที่จะประสานงานและได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่มีลักษณะงานคล้ายกับตำรวจ โดยมีตัวเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและมีบทบาทในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนมาช่วยสนับสนุนและให้ความร่วมมือในการป้องกันแก้ไขปัญหายาอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้นในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ก็คงลดน้อยลงไปในระดับที่น่าพึงพอใจเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งหน่วยงานที่กล่าวถึงคือกรมการปกครอง ได้ปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช ๒๕๔๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑๑) พ.ศ.๒๕๕๑ เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งนอกจากกฎหมายจะกำหนดให้ในหมู่บ้านมีผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่บำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ประชาชนในหมู่บ้านแล้ว เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น จึงได้กำหนดให้มีคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้เสนอแนะและให้คำปรึกษาผู้ใหญ่บ้านในการปฏิบัติหน้าที่อีกด้วย⁶

ผู้วิจัยในฐานะที่มีหน้าที่รับผิดชอบรักษาความสงบเรียบร้อยป้องกันปราบปรามจับกุมผู้กระทำความผิดทางอาญา และ พ.ร.บ.ที่มีโทษทางอาญา สถานีตำรวจภูธรบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ พิจารณาเห็นว่าบุคลากรและหน่วยงานสถานีตำรวจภูธรบรรพตพิสัย ซึ่งมีหน้าที่หลักในการรับผิดชอบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนแต่ในขณะนี้ขาดแคลนทั้งบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ตลอดจนงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการคงจะไม่สามารถดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงตามเจตนารมณ์ได้โดยฝ่ายเดียว จำเป็นที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนหรือหน่วยงานอื่นๆ ในพื้นที่ โดยเฉพาะหากได้รับความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่จากผู้นำชุมชนที่เป็นคณะกรรมการหมู่บ้านซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนที่ได้ให้การยอมรับนับถือ แสดงบทบาทการป้องกันอาชญากรรมอย่างเต็มรู้ ความสามารถ อย่างบูรณาการ แบบมีส่วนร่วม ก็คงจะทำให้เกิดผล

⁴ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, ตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์, “แผนปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๗”, ๒๕๕๗, หน้า ๓.

⁵ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, สถานีตำรวจภูธรบรรพตพิสัย, “แผนปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของประชาชนสถานีตำรวจภูธรบรรพตพิสัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๘”, ๒๕๕๗, หน้า ๒.

⁶ กรมการปกครอง สำนักงานบริหารการปกครองท้องที่ กระทรวงมหาดไทย, คู่มือคณะกรรมการหมู่บ้าน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อสาธิตการพิมพ์, ๒๕๕๕), หน้า ๑๐.

สำเร็จในการป้องกันอาชญากรรมได้ผลในระดับที่น่าพอใจเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยในเรื่องข้างต้นนี้

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันอาชญากรรมของสถานีตำรวจภูธรบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันอาชญากรรมของสถานีตำรวจภูธรบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกจากปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และนำเสนอแนวทางการมีบทบาทของผู้นำชุมชน

ในการป้องกันอาชญากรรมของสถานีตำรวจภูธรบรรพตพิสัย จังหวัด